

by jednou být ve Washingtonu překvapeni, že členské státy Evropské unie jsou schopny prosazovat své zájmy, které nejsou shodné s těmi americkými. V tomto případě by podle Jonese došlo k tragédii v transatlantických vztazích.

Seth G. Jones představil v knize *The Rise of European Security Cooperation* několik zajímavých argumentů, dokázal nahlédnout na problematiku prohlubující se evropské bezpečnostní spolupráce z neobvyklé perspektivy (uvalování ekonomických sankcí, zvyšování zbrojní spolupráce aj.) a přiblížil evropským čtenářům, jak američtí badatelé zabývající se evropskou integrací v USA nahlízejí na formování schopností evropských států zajišťovat si vlastní bezpečnost. Závěry, ke kterým se Jones dopracoval, nebyly zpochybněny přijetím Lisabonské smlouvy v prosinci 2009, a tak zůstává kniha stále aktuální. Čtenáři jistě ocení i rozsáhlý poznámkový aparát a velmi kvalitní výběr literatury. I když je místy autorova argumentace nečekaná, kniha *The Rise of European Security Cooperation* může čtenářům zabývajícím se o bezpečnostní problematiku přinést zajímavé poznatky.

Markéta Čadková

Kursbuch 1968. Frankfurt/Main: Suhrkamp Verlag einmalige Sonderausgabe, 2008. 991 s. ISBN 978-3-518-41990-8

V červnu 2010 přijel na Festival spisovatelů Praha významný německý básník, esejista a překladatel Hans Magnus Enzensberger, zakladatel časopisu *Kursbuch*, který v letech 1965–2008 spolu s časopisem *Konkret* platil za baštu západoněmecké nedogmatické intelektuální levice a studentského protestního hnutí. *Kursbuch* nejprve vycházel ve frankfurtském nakladatelství Suhrkamp Verlag, které v roce 2008 při příležitosti čtyřicátého výročí kulminace studentského protestního hnutí v roce 1968 založilo publikační řadu nejvýznamnějších knih vydávaných na přelomu 60. a 70. let minulého století. Jediným časopisem, který se objevil v této řadě ve zvláštním ročenkovém vydání za rok 1968 s bezmála tisícem stran textu a fotografií, se stal právě renomovaný *Kursbuch*. Čtenářům zajímavým se o dějiny studentského protestního hnutí se tak po čtyřiceti letech dostává do rukou souborné vydání časopisu, který na přelomu 60. a 70. let snad nejobširněji představoval spektrum německých, evropských i mimoevropských témat, kterými se zabývala tehdejší nejen západoněmecká intelektuální levice. Právě v mezinárodní orientaci časopisu totiž spočívaly jeho hlavní kvality. Monotematická čísla se v roce 1968 zabývala například dějinami revolucí v Latinské Americe, ale přinášela reportáže, analýzy a různá prohlášení studentského protestního hnutí ze Španělska, Polska, Itálie, Československa či z Brazílie. *Kursbuch* nedával prostor pouze západoněmeckým nonkonformním intelektuálům. Publikovali v něm i političtí uprchlíci pronásledovaní ve svých mateřských zemích (např. iránský student a pozdější významná postava studentského protestního hnutí ve Spolkové republice Německo Bahman Nirumand), studentští vůdci ze všech koutů planety a umělci. Zatímco zmiňovaný *Konkret* se zaměřoval spíše na masového čtenáře, které vedle spole-

českých problémů lákal na různá atraktivní témata a svěží layout, *Kursbuch* se na konci 60. let stal skutečným přístavem západoněmecké a světové intelektuální levice a byl prostorem pro společenskou diskusi intelektuálů a platformou umělců. Nejen to: *Kursbuch* sloužil i jako inzertní místo pro kulturní akce, nové knihy a časopisy vydávané a organizované nonkonformními intelektuály. Bylo tam možné nalézt upoutávky na dnes již zapomenuté časopisy jako literární *Tintenfisch* či satirický *Pardon* nebo inzerci na nové tituly knih vydávané v nonkonformních nakladatelstvích Klaus Wagenbach či Luchterhand, která tehdy byla vedle Suhrkamp Verlag považována za přední nakladatelství vydávající současná díla intelektuální levice. Časopis *Kursbuch* se také mohl pyšnit určitou kontroverzní exkluzivitou, která se brzy dostala do povědomí západoněmecké veřejnosti, když jako první zveřejnil recenzi na dílo německého lékaře Georga Alsheimera *Vietnamesische Lehrjahre* působícího jako neurochirurg a psychiatr v letech 1961–1967 v bývalém císařském městě Hué ve Vietnamu nebo prvním zveřejněním básně *Böhmen liegt am Meer* od Ingeborg Bachmannové.

Na rozdíl od zmiňovaného časopisu *Konkret* se *Kursbuch* příliš nevěnoval československým tématům. Ačkoli v roce 1968 uveřejnil Dossier ze událostí v Praze, kdy se hlavně věnoval důsledkům studentské demonstrace na vysokoškolských kolejích v Praze na Strahově v roce 1967 a samozřejmě také okupaci Československa armádami států Varšavské smlouvy v srpnu 1968 a přeložil také některé texty Jana Kavana a Karla Kovandy k aktuální situaci studentského hnutí v Československu, zájem časopisu se orientoval hlavně na dění ve velkých evropských zemích a na Latinskou Ameriku. Právě ze zpracování pražského Dossier lze snadno vycítit, že pro západoněmeckou intelektuální levicu tehdejší doby bylo i přes geografickou blízkost společenské dění v Československu na okraji jejího zájmu. Lze tak lépe pochopit mnohá nedorozumění, ke kterým docházelo při setkávání představitelů československého a západoněmeckého studentského hnutí v 60. letech minulého století, která vylíčil ve své poslední práci *Mocným navzdory* historik Jaroslav Pažout.

V redakci časopisu *Kursbuch* sedělo od vydání prvního čísla v roce 1965 až do léta 2008, kdy bylo vydávání zastaveno, jenom několik málo redaktorů. Časopis prodělal po odchodu zakladatele Hanse Magnuse Enzensbergera dramatický vývoj a nakonec se stal přílohou významných německých novin *Die Zeit*. Enzensbergerovo jméno však zůstává nadále s časopisem spjata. Poslední vydavatel časopisu Tilman Spengler v roce 2008 jeho vydávání zastavil, protože byl dlouhodobě prodělečný. Ukončil tak existenci jednoho z kontroverzních časopisů, který ve Spolkové republice Německo od roku 1965 přinášel každým rokem v pěti monotematických číslech nonkonformní a informovaný pohled na dění v Evropě i v širším světě z pohledu nejen západoněmecké intelektuální a nedogmatické levice. Symbolickou tečkou za ukončením činnosti poslední redakce pak bylo udělení Velké literární ceny města Mnichov poslednímu vydavateli Tilmanu Spenglerovi v červnu 2008, mimo jiné za vydávání časopisu *Kursbuch*.

Tomáš Renner